

Part - II

General Instructions

1. Give numbering to headings

2. Do not write lengthy paragraphs. Write medium sized paragraphs with headings.

3. There should be around 10-12 headings for 16 marks question.

4. Quote as many couplets as possible, but these should be error-free

5. Start new question from fresh page.

6. Each answer should start with Introduction and end with Conclusion.

7. Give more weightage to expressedly asked part/s of the question.

8. Change colour scheme for references to give them more visibility.

9. Manage time well.

10. Wide page borders are discouraged.

Should be reasonable.

23

سید النجیر مدد

بابا فرید — اخلاقیات دا بیغام

تعارف:

بابا فرید پنجابی زبان دے معلوم تے اکھنڈ شاعر

تیں جیناں دی شاعری دی بیانیہ سہولت

دش: ایلا اسلام دی تلوخ تے غنیا اخلاقیات دا درس

ایہاں تے اپنی شاعری دے وسیع انسان دوستی، شرافت، عزت و کبر

عاجزی و انکساری، نفس و تکار دے و اوجھار کے گل کئی

لے

بابا فرید گنیشکر پنجابی زبان دے مڑھلے شاعر

تیں اڈملتان دے تیرے ان مضمون دے وسیع انسان دوستی

جمال الدین سلیمان دے لغزجی مڑھلے تعلیم و اصلاحی مضمون

لی بی کو توں حاصل کیتی اڈ ملتان دے وسیع انسان دوستی

صبح شامل ہوئے۔ ایہاں داس شاعر نے علامہ **شعلوں فریدی**، اخلاقی

وچار دا پرچار لے۔ عرض شعلوں فریدی دے عروج بابا فریدی

روحانی تے باطنی تربیت لئی لوکاں دی اصلاح کیتی اے۔

51 بابا فرید دی شاعری — اخلاقیات دا پیغام

بابا فرید نے اپنی زندگی و ابتدائی مراحل میں
خواجہ مخدوم رکانی دی بیعت کر کے شیخ سلسلہ ورج شامل ہوئے
اس دی وجہ توں خواجہ مخدوم رکانی نے انہاں دی روحانی
تربیتی تربیت کیتی۔ الہودج اے کہ بابا فرید دی شاعری ورج
نے نیراراں لوکاں دی اصلاح کیتی۔

ان غور تے تکر دی بندیاں۔

بابا فرید دی شاعری ورج عاجزی تے انکساری
ہو دیاں ڈیہر منالان موجودش۔ اخلاقیات دا سب توں وڈا
اصول الہی اے کہ انسان اپنی آرت، غور تے اپنا خون منم
کرے۔ کیونکہ اللہ تعالیٰ دی غور و تکر توں ناپسند کیتا اے۔

قرآن پاک ورج ارشاد اے:-

ترجمہ:

رضی اے آرت آرت کے نہ صل، کیوں کہ نہ تے
توں رضی توں یچار سلطاناں ایں تے نہ ای
پاٹاں دی لیندی تے ایہ سلطاناں ایں۔

اسی لہجے بابا فرید نے اپنی شاعری دے ورج اس دا ذکر
کیتا اے دنیا دے ہر مرتب ورج شرب دی ہر منہ لہجی
کئی اے اسی طرح اسلام ورج بھی شرب توں کتر قرار

دیکھو -

فرید میں نون منج کرنگی کرنگی
بھرے خزانے رب دے جو بھادے سولہ

نونا اپنی ذات دی نئی:

یابا فرید اپنے ہا مہونی شاعر سن جس دی وجہ توں
انہاں دی شاعری حوج قواد دی محبت دا عکس وی نظر آندا ہے
الہ اس دا ثبوت الہیہ کہ انہاں نے اپنی ذات دی نئی کر کے
اُن اس نردگ بہتر دی ذات دی محبت اترے دل حوج
سمائی لہجے - انہاں نے آکھیا کہ میرے گناہ سب
زیادہ سن جس دی وجہ توں میرا حق من سیاہ ہو گیا پھر کوئی
سمجھ رہے نیں کہ میں کوئی درویش آں -

فرید کالے مینڈے پیرے کا لامینڈا ویس
نناہیں بھر پامیں بھران لوں ایس درویش

نونا سپائی داد رس:

دن داد ابر مزیب سے بولنے دی نصیب کر دا ہے
اللہ تعالیٰ نے ایسی پیغام ایشے ہوئی توں دیکھو کہ ہونیا دے وی
اپنی شاعری حوج سپائی دا پیغام لو کاں تہاں ہونیا ہے

کہوں ہے اگر لوگ اس سے عمل کرنا شروع کریں تو انسانوں
دنیا و آخرت دونوں جہاں وح کامیابی ملے گی۔

۷ بولے سچ و صرم جھوٹا نہ بولے
جو نرد سے وارہ مریداں بولے

۸ صبر و استقامت دادرسی :-

اسلام وح صبر و استقامت اختیار کرن والیاں
و دنیا مقام لے لیں کہ انہ لوگ رسدی رفعا توں اپنی
رضنا سمجھنے نہیں تے اس تے خوش نہیں۔ اللہ تعالیٰ نے وحی
قرآن وح اس دافر کیا کہ ہر کس دن دے اور اللہ تعالیٰ
لے دوست نہیں۔

بابا فرماتے ہیں لوگاں توں ہر آزمائش
نہیں برداشت کرن لی صبر و استقامت اختیار کرن دادرسی
دنا لے

۹ رکھی سکھی لگاے ٹھڈا بائی بی
دیگہ ہرائی بو پڑی لہ نہ سائی جی

برائی کر لیندا۔ اس لہجے بابا فرید نے لوگان توں اس
برائی توں بچن دا پیغام دتا ہے۔

سادے ترے من و پیری چلے پانی ان
آپو بندہ دنی ورج و تیا سون بنی

(vii) موت دی نکر:-

موت اک احتسابی عمل ہے۔ موت برحق
لے تہہ برکت آئی ہے۔ پیر پیران توں لے کے عام لوگان تک
کوئی وی اس توں بچ نہیں سکدا۔

اس لہجے بابا فرید نے تائید لینی لے کہ انسان توں
اپنی صیاتی ورج سو دوی فکر کرنی چاہدی ہے تاکہ او
اللہ تعالیٰ توں رافقی کر سکے کہ اے جہاں ورج کا صیاب ہو سکے

مکدی مل:-

بابا فرید نے صرف اهوئی نے ولی سن بلکہ ان
وڈے شاعر نے مکر و وی سن۔ انہاں دی شاعری ورج
اخلاقیات دا پیغام لہدا ہے۔

بقول ڈاکٹر عبدالغفران سید:-

”بابا فرید نے افلاق توں سوارن لہجے تہہ اصرار
توں پناہ دی و دی کو شش کیجی لے۔ انہاں

دائر طریقہ پر مومن نے کافر کے دل کو
موتہ لکھا ہے۔

سوال نمبر 4 :

صنیر نیازی — اسلوب کے حوالے نال
دکھراشاعر

تعارف:

صنیر نیازی نامور اردو کے پنجابی شاعر سن۔
انہاں نے اپنی شاعری کے درج و کمرے معرمان، علامتی
تشبیہاں کے استعاراں داورتاؤ کیتا کے جدید پنجابی شاعری
فوج اب ابعواں ہاں اے۔ او اپنے سچھے شاعر اں ہوں و کون
شاعری کر کے ہن : انہاں کے کلام فوج استار ہیاں داوتراؤ،
موصدقہ لکھی، ہومیاں رند کے جدت لکھی داوکوارند
لکھا اے۔

صنیر نیازی 1928 اٹوں متخ محمد خان کے گھر سوشل
سوشل یور فوج تھے۔ انہاں نے شاعری فوج و کوارند
اقتدار لکھا اے او 2007 درج اے فالت صفتی نال جاملے۔

۱) اعیانیت دی شاعری :-

اعیانیت "سرائی شاعری" دی اک قسم ہے۔
اس وچ کج اشارے دتے جانکے جنہاں تے پُرسوں والا
انہاں اشاریاں دی مدد توں موضوع دا ڈونگھل سناہ کرنا
ہے۔

منیر نیازی نے اپنی شاعری وچ ڈرتے فوہ دیاں
علامتاں سا صاف دتے دے درتیاں صفت لوکاں لئی ورتیاں
سں۔ انہاں تے برکھنر دی تقسیم دے حالات توں اس طرح
بیان کیا ہے۔

۱) گھر دیاں کندھاں اُتے دس جھٹاں لال پھوار دیاں
آدھی راتنی بوجے لھڑاں، ڈپٹیاں چٹیاں مار دیاں

(ii) کلام وچ مقصدیت پسندی :-

منیر نیازی ایک بامقصدیت پسندی نثر نویس داسی
دینے سں تے تاکید نثر دے سں کہ انسان توں اپنی زندگی
نوں بامقصد گزارناں چاہیے۔

۱) آج حادثن وی ایوے لنگھیاں، کوئی سوئی عم لہڑیو یا
پوریا ولوں جز صبا سوچ، دچھم آن کھلویا

(iii) کلام ورج لوک شاعری دارنگ :-

منیر نیازی نے لوک شاعری دارنگ کی اجازت
کیا ہے۔ اس کا مطلب ہے کہ انہوں نے عام لوگوں کی
ترجما کی اپنی شاعری ورج کی ہے۔

دو پیراناں دے
ساڈے لئے غم ای نہیں ملے
دکھی ونڈے پاراں دے

(iv) کلام ورج صوفیانہ احساس :-

منیر نیازی کی شاعری ورج صوفیانہ احساس
کی ہے۔ اڈا کائنات نے ظلم کی دنیا زور دیا۔ انہوں
نے شاعری لوگوں کی ہے جس میں اس طرح بیان کیا ہے۔

اپنے ہی ڈرتوں جڑے ہوئے نس
اب دو بے حس نال، منیر رحمان

(v) رومانیت دارنگ :-

منیر نیازی کو رومانیت کی عجب ڈھنگ دی ہے
کہوں ہے رومانیت کے بیان لی او اوسیاں نوں دکر اول شوح
تے بھر کھلا رومانیت پیدا کیا ہے۔

۷
مکرمہ اربعہ مگر
تہجائیں و دگر
بدل چیت و ساکھدا
اسی زری دال

(vi) نرگسیت پسندی و التویلا انداز:

نرگسیت پسند اس شخصیت کو اکتفا جاندا ہے
جس پر اپنے آپ اٹے عاشق سوئے ہے اپنے آپ کو ہر وقت
سمجھتا ہے

صنہر نیازی کو کول اجتماع نرگسیت دی مثال داریں لکھدا
اے۔ انہار نے اسٹان دوسری طرز و سوزی نظم طرح شامل لکھا ہے

۷
ایڈیاں دردی اگھاں دے وچ
پنھو بھرن نہ دیواں
وس چلتے اسے بیان وچ
کسے نوں مرن نہ دیواں

(vii) شہری ثقافت دا بیان :-

صنہر نیازی دی شاعری وچ شہری زندگی
دا ذکر مختلف حوالیاں نال ملدا ہے۔ انہار نے نظمیں وچ اس دا
اظہار لکھا ہے کہ او شہری زندگی نوں دیکھن لکھن شہری

دیباچہ ورتا رہا تو وہ خوش نہیں ہے۔ بشری زندگی کو جی نہیں
تے لکھن سراطھیں

۷ لوں اسمان دی چپ توں ڈرے انخ ای رولا پاندے سن
گلیاں ریں توں اوہ وی سارے ساڈے ای وائے
گھبراندے سن

(viii) اہلائے واحساس:-

اہلائے توں مراد تھیاجی اے کہ انسان مجھ تے

جنگل وچ ریں دے باوجود تھاکے۔ اہل وچ مادہ بشری

دے دھرو وچ معروضیت دی وجہ توں بے حسی نے جن لیا اے

اے دوجے واحساس تے غمخواری اے مافی واقعہ بن کے ارہ

گلیاں

۷ پارہ رے بھلا کون نہیں ایتھے، بحر زمین و پیاڑ
اسان کسے دن سارے ملے تے تیراں گے پلغار

مندی مل:-

صنیر نیازی اپنے ہم عصران توں وکھی شاعری کر تھیں

انہاں نے ڈرتے خوف دیباچہ علامت معاشقے دے درتہ ۲۰۲۰

لوکھن ای درتہاں ریں

بقول بازار قدسیہ:-

صنیر نیازی دھی شاعری ڈرتے خوف دی شاعری

ہیں اے۔ انہاں نے علامت نگاری توں سوئیرا اہل وچ